

Карпенко Н.В.*

ЧИННИКИ ПОЛІТИЧНОЇ МІФОЛОГІЗАЦІЇ УКРАЇНИ У ПРОСТОРИ ВІДНОСИН «ЄС – РОСІЯ – КИТАЙ».

Стаття присвячена винайденню стратегії політичної міфологізації місії України у відродженні стратегічного діалогу на осі «ЄС – Росія-Китай» в контексті існуючих геополітичних реалій та цивілізаційних викликів сьогодення, зокрема, з урахуванням існуючих загроз глобальній безпеці. Розглянуто та проаналізовано потенційні можливості геоекономічного співробітництва, енергетичних та транспортно-комунікаційних зв'язків на осі «ЄС – Росія – Китай», роль нашої країни у проекті «Великої Європи», а також законодавчі та інституційно-правові передумови формування політичного міфу щодо провідної ролі нашої країни у відродженні міжцивілізаційного діалогу.

Ключові слова: глобальна безпека, політична міфологізація, позаблоковість, економічна інтеграція, проект «Великої Європи», буферність.

Статья посвящена определению стратегии политической мифологизации миссии Украины в возрождении стратегического диалога на оси «ЕС – Россия – Китай» в контексте существующих геополитических реалий и современных цивилизационных вызовов, в частности, с учетом существующих угроз глобальной безопасности. Рассмотрены и проанализированы потенциальные возможности геоекономического сотрудничества, энергетических и транспортно-коммуникационных связей на оси «ЕС – Россия – Китай», роль нашей страны в проекте «Великой Европы», а также законодательные и институционно-правовые предпосылки формирования политического мифа относительно ведущей роли нашей страны в возрождении диалога цивилизаций.

Ключевые слова: глобальная безопасность, политическая мифологизация, внеблоковость, экономическая интеграция, проект «Великой Европы», буферность.

The article is dedicated to definition of strategy of political mythologization of mission of Ukraine in revival of strategic dialogue on an axis «EU-Russia-China» in a context of existing geopolitical realities and modern challenges of civilizations, in particular, taking into account existing threats to global safety. Potential possibilities of geoeconomic cooperation, energy, transport and communication links on the axis «EU – Russia – China», a role of our country in the project «Great Europe», as well as legislative institutional preconditions of forming political myths concerning leading role of our country in revival of dialogue of civilisations are considered and analysed.

Keywords: global safety, political mythologization, non-alignment, economic integration, project of «Great Europe», buffer phenomenon.

* здобувач кафедри міжнародної інформації Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: доц. Романенко Ю.В.

Постановка наукової проблеми.

Для сучасного світу характерні тенденції до глобалізації, модернізації та трансформації. Взаємозалежність країн та інтегрованість ринків, капіталів та інформаційних складових супроводжується дерегульованістю світової фінансової системи, кризовими явищами та боротьбою за ресурси в глобальних масштабах. Тенденція до занепаду однієї міфології («щасливе глобалізоване людство», «фінансово-економічна стабільність західних країн», «західна демократія», політична ефективність міжнародних інституцій (МВФ, ООН, ЮНЕСКО, Світовий банк) обумовлює необхідність пошуку нових смислів, винайдення іншої системи координат, спроможної подолати прогалини, що виникають в «картині світу» пересічного громадянина. Таким чином, побудова нової політичної міфології вимагає формування так званого «цивілізаційного внеску» або «місії» нашої країни. Необхідним постає винайдення таких моделей цивілізаційного розвитку, які б враховували і протистояли вищезазначеним загрозам глобалізації. Формування стратегії політичної міфологізації, яка передбачає винайдення місця і ролі нашої країни у протистоянні загрозам глобальної безпеки, враховуючи геополітичні, інституційні та нормативно-правові передумови, а також діяльність в рамках міжнародних організацій, і є завданням даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання наукової проблеми.

Дослідженню сутності та функцій міфу у XIX – XX ст. найбільшу увагу приділили Р. Барт, Е. Гелнер, М. Еліаде, Е. Кассіерер, Дж. Кемпбелл, К. Леві-Строс, Ж. Сорель, Е. Тайлор, Ф. Шеллінг, К. Юнг та ін. Фундаментальні дослідження у цій сфері було здійснено західними вченими Е. Кассіерером, Ж. Сорелем, К. Хюбнером, російськими дослідниками А. Афанасьєвим, М. Бердяєвим, П. Гуревичем, А. Кольєвим, В. Полосіним, О. Лосєвим. Концептуальні підходи до дослідження проблем функціонування міфів в політиці, політичної міфотворчості та національної міфології відображено у працях російських та українських дослідників Ю. Антоняна, Ю. Баумана, Є. Головахи, В. Горського, О. Донченко, Ю. Романенко, С. Кара-Мурзи, В. Малахова, А. Мосейко, Н. Паніної, Г. Почепцова, В. Скуратівського, В. Ткаченка, Ю. Шайгородського та ін.

Науково-практичні розробки вчених Х. Макіндера, А. Мехена, Н. Спайкмена, З. Бжезинського, Г. Кіссінджера та ін., що стали базою геополітики як науки, враховувались як теоретико-методологічне підґрунтя для написання даної статті. Проблемам вітчизняної геополітики торкаються дослідники В. Дергачов, Є. Камінський, Ф. Рудич, Д. Шелест, В. Глебов, С. Василенко, В. Кремень та ін. Різноманітні концепції входження України у світові глобальні процеси висувають українські дослідники В. Андрущенко, І. Бураковський, В. Буткевич, Є. Камінський, В. Манжола, Б. Кухта, М. Мальський, С. Рябов, Л. Шкляр, політтехнологи Д. Богуш, Д. Видрін, В. Карасьов, В. Лупацій, М. Капітоненко.

У статті розглянуті та проаналізовані деякі аспекти Законів України «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики» (2010р.), «Про основи національної безпеки України» (2003р.), Індивідуальної програми партнерства між Україною та НАТО на 2010 р. та ін.

Цілі статті та постановка завдань.

Ціллю статті є винайдення стратегії політичної міфологізації місії України у відродженні стратегічного діалогу на осі ЄС-Росія-Китай з метою забезпечення регіональної безпеки через поживлення енергетичного діалогу та транспортно-комунікаційних зв'язків. Завданням статті є дослідження перспектив цивілізаційного вибору та можливостей цивілізаційного внеску України в контексті існуючих геополітичних реалій та цивілізаційних викликів.

Невирішені наукові проблеми, яким присвячена стаття.

Стаття присвячена нерозв'язаній науковій проблемі цивілізаційного вибору України у геополітичному просторі ЄС – Росія – Китай.

Виклад основного матеріалу дослідження та обґрунтування отриманих наукових результатів.

Як влучно відзначають сучасні дослідники, «міф про щасливе глобалізоване людство, в якому інтелект та інформаційні технології допоможуть уникнути криз, виявився сумнівним» [1, с. 290]. Вочевидь, вони стали недостатніми інструментами задля контролю та попередження основних глобальних проблем, як то забезпечення глобальної безпеки, протистояння тероризму та кризам. Початок XXI ст. став періодом світоглядної невизначеності, коли зневіра у міфи минулого актуалізувала потребу у нагромадженні нових, ціннісному переосмисленні картини світу цілими суспільствами. На думку дослідника Ю.Шайгородського, «за умови послаблення легітимації існуючої системи, наростання суперечностей, нестабільності, міф стає необхідною передумовою їх подолання. Якщо основу міфотворчості становить система позитивних символів, то вона може бути використана для здійснення прогресивних суспільних змін» [1, с. 314].

Враховуючи вищезазначене, стратегія політичної міфологізації у формуванні позитивного іміджу України у світовому інформаційному просторі має, перш за все, доводити спроможність нашої країни виступати чинником протистояння основним загрозам глобалізації – тероризму, конфліктогенності, нестабільності, різноманітним кризовим явищам, зокрема, екологічній та промисловій кризам.

Як визначають вітчизняні політологи, «закордонну цільову аудиторію цікавлять її власні або глобальні проблеми – але не задачі з розвитку того чи іншого українського регіону або підприємства. Моніторити, розуміти та використовувати такі проблеми – важлива комунікаційна задача для держави» [2].

На сьогодні серед модернізаційних проблем українського суспільства дослідники виділяють: «національно-культурну ідентифікацію та структурний цивілізаційний вибір суспільства» [3, с. 27-28].

«Пошуки нової модернізованої ідентичності є важливою умовою самозбереження соціумів, етносів, культур. Існує чимало ідентифікаційних моделей, в тому числі і в українському соціумі. – зазначає дослідник Ю.Шайгородський. – Завдання перехідного періоду – визначитись щодо однієї з них або створити нову. [...] Політична поляризація нашого суспільства відбувається не за соціально-статусними відмінностями, а, власне, за ідентифікаційними моделями («Захід» проти «Сходу»). Це створює постійну напругу в суспільстві, стає джерелом передвиборчих політичних спекуляцій і реальною загрозою для цілісності держави. В міру того, як активно політики використовуватимуть цю проблему у своїх цілях, зростатиме вірогідність збереження напруги і протистояння в суспільстві за стереотипом «свої – чужі», «друзі – вороги», що не сприяє його демократизації» [1, с. 283].

На думку дослідника В.Горського, «міфологічна свідомість завжди ґрунтується на чіткій опозиції ціннісних ознак, уявляючи історію людства як арену невпинної боротьби Добра та Зла. Попередній аналіз переконує, що в західній культурі від її зародження та й понині образ Європи завжди і неодмінно виступає персоніфікацією Добра, що протиставляється Злу, носієм якого є чужий Європі Схід. Межовий характер української культури зумовив далеко неоднозначну позицію щодо такого бачення Європи» [4].

Однак відомо, що тематика «боротьби добра і зла», поділу на «друзів та ворогів» є першоосновою створення і впровадження будь-яких міфів. Г.Почепцов – один із піонерів вітчизняного PR – відзначав це у більшості своїх праць [5-7].

Таким чином, перед Україною стоїть проблема власної національно-культурної ідентифікації – так званого цивілізаційного вибору. Тому «цивілізаційний внесок» нашої країни має, по-перше, нести конструктивний смисл для вирішення глобальних проблем людства, по-друге, враховувати очікування цільових аудиторій, і, по-третє, сприяти реструктуризації поняття «боротьби Добра і Зла» від символічного навантаження в аспекті «Захід проти Сходу» в іншу площину, наприклад, «від Заходу до Сходу проти глобальних проблем».

Розширення ЄС на схід з метою реалізації своїх стратегічних інтересів передбачає формування безпечного середовища, що уможливило б реалізацію економічної, політичної та куль-

турної взаємодії з країнами євро-азійського простору. Перш за все, з метою сталого розвитку надійних «транспортних, енергетичних та культурних коридорів». Вочевидь, Європа має потребу у існуванні дружніх російсько-українських відносин без залучення України до сфери впливу Росії.

Як відомо, в історичній ретроспективі геополітичне положення України визначалось проходженням через її територію найважливіших торгівельних та транспортних маршрутів, що з'єднували Європу, Азію та Північну Африку. Україна завжди перебувала на ціннісно-цивілізаційному перехресті або на «розломі» західно-християнського, східнохристиянського та ісламського цивілізаційних об'єднань. Сучасна Україна володіє розвинутою транспортною інфраструктурою та є найбільшим в світі транзитером природного газу. Разом із країнами Чорноморсько-Каспійського регіону (Казахстаном, Туркменістаном, Азербайджаном і Грузією) вона належить до «зони національних інтересів» двох супердержав – США та Росії. Володіючи ресурсами, альтернативними Перській затоці, країни регіону виступають об'єктами геополітичного протистояння, в рамках якого Росія намагається зберегти контроль за транспортуванням туркменських та казахських енергоносіїв, а США – сприяти розбудові альтернативних маршрутів постачання енергоносіїв в обхід Росії. Здійснюється масштабне будівництво нафто- і газотранспортних коридорів (Набукко, Баку-Тбілісі-Джейхан, Баку-Тбілісі-Ерзерум, Південний та Північний потоки, проекти Прикаспійського та Транскаспійського нафтогазових коридорів), які виступають інструментами монополізації постачань, тобто результатом глобальної конкуренції між США з одного боку та Росією і ЦАР, з іншого. Анти-талібський рух та контроль США над Афганістаном, а також протидія створенню в рамках ШОС газової ОПЕК – неповний перелік заходів, спрямованих на отримання важелів впливу у регіоні. У країнах ЄС не існує чіткої стратегії пріоритетів щодо вектору США або АТР через глобальну світову кризу, демографічні міграції у регіоні, залежність від енергетичних ресурсів та неузгодженість політичних уподобань між урядами окремих країн, тому основною стратегічною метою країн ЄС є збереження безпеки в Європі.

Залучаючи Україну до економічних та структурно-політичних об'єднань на зразок Митного союзу та ОДКБ, Росія намагається зберегти її у власній сфері впливу [8, с. 48]. ОЧЕС, ГУАМ, СДВ, Чорноморський форум – результати активності США в регіоні.

У Законі від 20 липня 2010р. «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики» зафіксовано «дотримання Україною політики позаблоковості, що означає неучасть України у військово-політичних союзах» (ст.11), і передбачено вилучення із Закону «Про основи національної безпеки України» (2003р.) положення про перспективу членства в НАТО [8, с. 46].

Участь у заходах з підтримки міжнародного миру і безпеки залишається одним з пріоритетних напрямів політичного курсу України. Про це свідчить ряд наступних фактів.

Починаючи з 1992 року в військових операціях взяло участь 37 000 українських військовослужбовців, 50 з них — загинуло. Ще до набуття незалежності, українці брали участь у миротворчих операціях ООН від СРСР. Наразі Збройні сили України беруть участь у наступних миротворчих операціях: місія ООН зі стабілізації у Демократичній Республіці Конго, місія ООН у Ліберії, миротворча місія України у Кот-д'Івуарі [9].

На сьогодні Україна залишається державою-партнером, що бере участь практично у всіх основних поточних миротворчих місіях під проводом НАТО; зберігає друге місце після РФ за кількістю проектів у рамках Програми НАТО «Наука заради миру та безпеки»; у 2010р. першою з країн-партнерів розпочала співробітництво у галузі кіберзахисту; тоді ж була створена робоча група Україна-НАТО з питань кібернетичного захисту [8, с. 50].

У відповідності до даних Міністерства енергетики США Україна стала однією з перших націй, що приєднались до глобальної Ініціативи щодо боротьби з актами ядерного тероризму. [...] З 1994 по 1996 у відповідності до фактичних даних Білого Дому, виданих у квітні, Україна

ліквідувала всі бункери міжконтинентальних балістичних ракет та 5 000 ядерних знарядь, з них 2000 знарядь стратегічного діапазону, крилатих ракет з великим радіусом дії та стратегічних бомбометів, які залишились на її території після розвалу Радянського Союзу [10].

Отримавши 1 червня 1996р. остаточний статус без'ядерної держави, Україна у березні 2012 р. забезпечила вивіз останньої партії високозбагачених ядерних матеріалів з Харківського фізико-технічного інституту до РФ при сприянні США й МАГАТЕ, підтвердивши цим кроком свою прихильність до ядерного роззброювання [11].

«В рамках Імплементативної угоди між Кабінетом Міністрів України та НАТО (Індивідуальна програма партнерства між Україною та НАТО на 2010 р.) з питань матеріально-технічного забезпечення і постачання (NAMSO) щодо утилізації переносних зенітних ракетних комплексів, легких озброєнь, стрілецької зброї та звичайних боєприпасів було утилізовано 8 000 т. боєприпасів [...] 31 травня 2010р за результатами засідання Комітету НАТО з питань політики та партнерства в рамках участі України у Процесі планування і оцінки сил ухвалено Підсумковий документ та оновлено пакет Цілей партнерства для України на 2010-2011 роки. Погоджено новий розширений пакет Цілей партнерства на 2010-2011рр у рамках Процесу планування та оцінки сил Програми «Партнерство заради миру» [8, с. 49]. Після висунення стратегічної ініціативи в галузі ядерного нерозповсюдження та дотримання Україною політики позаблоковості було відновлено стратегічний діалог з США.

У березні 2012 р. президент В.Янукович взяв участь у саміті з ядерної безпеки, що відбувся у Південній Кореї, та обговорив питання стосовно співробітництва в галузі ядерної безпеки з генсеком ООН, лідерами Азербайджану, Росії, Литви, Фінляндії та В'єтнаму. Генеральний секретар ООН Бан Кі-мун високо оцінив участь нашої держави у міжнародній співпраці в цій сфері [12]. У квітні 2012 р. розпочалось будівництво нового безпечного конфайнменту над четвертим енергоблоком ЧАЕС, що унеможливить попадання радіації в атмосферу. Конструкція, що передбачає перетворення об'єкту «Укриття» на екологічно-безпечну систему, не має аналогів у світі [13].

Тоді ж президент України В.Янукович наголосив на необхідності запровадження європейських стандартів у процесі модернізації та будівництва промислових підприємств з особливим акцентом на екологічну безпеку. «Європейські стандарти будуть впроваджуватися за всіма напрямками, і один із них – екологічний», – констатував президент [14].

Практичним втіленням цього прагнення стало повернення права міжнародної торгівлі парниковими викидами і можливостей реалізації проектів спільного виконання по національній процедурі у січні 2012 р.

На думку представника ООН, на даному етапі «Україна повністю відповідає критеріям участі у механізмах Кіотського протоколу за ст. 6, 12, 17» [15]. Адже рішення проблеми парникових викидів передбачає можливість використання коштів на модернізацію промислових підприємств, що не лише збільшить їх виробничі потужності, але і зменшить їх шкідливий вплив на довкілля у регіонах. Україна отримала можливість повернення статусу лідеру з продажу квот на зразок 2009- 2010 рр. [14].

Більшість європейських експертів вважають, що співпрацюючи з НАТО, Україна має сконцентруватись на інтеграції в Європейський Союз. По-перше, членство у ЄС порівняно з членством у НАТО не сприйматиметься Росією як загроза її безпеці, оскільки НАТО сприймається Москвою як «керований із Вашингтона військовий союз, розширення якого націлене на її ослаблення». Вочевидь, провідні європейські актори не зацікавлені у загостренні відносин з Росією через конфлікт навколо теми НАТО. Другою причиною виступає поширений в «старій» Європі анти-американізм [16]. Тим часом у планах України – співпрацювати з НАТО у рамках «інтелектуальної оборони». Концепція передбачає об'єднання зусиль навколо ключових питань розвитку обороноздатності країн-членів Альянсу. Зокрема, по кожному напрямі визначається країна-лідер і партнери, за участю яких цей напрям буде розвиватися. За словами

посла України при НАТО І.Долгова, оскільки оборонна промисловість України добре відома країнам-членам НАТО, наразі відбуваються консультації щодо залучення країни до проектів [17].

З іншого боку, третина світових запасів природного газу знаходиться на території Росії (доля ЄС складає 2% світових запасів). Враховуючи вичерпання нафтогазових родовищ на шельфі Північного моря, у найближчому майбутньому Росія залишатиметься головним енергетичним постачальником Європи. Близько 90% російського газу надходить до країн ЄС через Україну. На думку експерта з енергетичних питань Центру Разумкова В.Саприкіна, «згідно з енергетичною стратегією ЄС, до 2020 року залежність ЄС від імпорту газу зросте до 67%, а з урахуванням розширення ЄС – до 73%» [18].

Європейські експерти позитивно ставляться до створення Єдиного економічного простору Білорусі, Казахстану, Росії і України, вважаючи, що «економічна інтеграція зміцнить економіку, сприятиме політичній стабільності». Оскільки короткострокові та середньострокові цілі європейської інтеграції для України та Росії принципово співпадають: це доступ до внутрішнього ринку Союзу, створення з ЄС спільного економічного простору, відповідне поглиблення і розширення договірно-правової бази взаємовідносин, використання повною мірою потенціалу спільної політики ЄС в галузі транспорту, енергетики, охорони довкілля, дослідницької діяльності, культури та освіти» [19].

Енергетичний діалог в рамках трьохстороннього співробітництва (Росія, ЄС, Україна) дозволить забезпечити доступ всіх сторін до ресурсно-сировинної бази, її розробки та розвитку, надійності транспортування енергоресурсів на внутрішній ринок ЄС.

На думку експертів, «перспективними напрямками співробітництва є: створення трьохсторонніх механізмів забезпечення європейської енергетичної безпеки, зокрема системи попередження енергетичних криз; реформування та модернізація Енергетичної Хартії; спільні розробки нових родовищ, наприклад, на шельфі Чорного моря.[...] Тому реалізація спільних українсько-російських інфраструктурних проектів у газотранспортній сфері є, по суті, спільним стратегічним рухом у європейському напрямі» [20].

Таким чином, потенціал створення спільного економічного простору в рамках ЄС – Росія-Україна, відповідне поглиблення і розширення договірно-правової бази взаємовідносин у різних сферах та створення трьохсторонніх механізмів забезпечення європейської енергетичної безпеки є передумовами для формування потужного політичного міфу щодо можливостей структуризації безпекового (особливо в енергетичному аспекті) середовища на теренах Європи. Міфотворчий потенціал проекту «Великої Європи» з провідною роллю України, сформульованого авторитетним вітчизняним політологом В.Манжолою, є визначальним в аспекті позиціонування України на обох векторах.

З одного боку, В.Манжолу акцентує увагу на зростаючій геополітичній ролі Східної Європи та України, з іншого – на посиленні конкуренції моделей розвитку та структуризації східноєвропейського простору між провідними світовими центрами впливу – США, Росією та ЄС. На думку вченого, «для України постає необхідність знаходження раціонального співвідношення між концепціями «багатовекторності», «позаблоковості», «європейського вибору», «європейської» та «євроатлантичної» інтеграції, «євразійського вектору» та ін., що може призвести до необхідності формування нової парадигми зовнішньої політики України, до появи такого геополітичного проекту, в реалізації якого наша держава змогла б відіграти конструктивну інтегруючу роль, яка була б адекватна її потенціалу та геополітичному становищу» [21].

Формування «простору Великої Європи» розглядається, як проект побудови «стабільної регіональної структури міждержавних відносин на загальноєвропейському просторі, у рамках якого реалізовуватимуться основні життєві інтереси України». Передбачається, що завдяки реалізації даного проекту зросте роль України у якості об'єднуючого сегмента у центрі за-

гальноєвропейських процесів та формуванні європейської інтегрованої системи міжнародних відносин [21].

Відомо, що так звані західні демократії, у першу чергу Сполучені Штати, вже давно розглядають Україну у якості безпекового «мосту» між Заходом і Сходом, а починаючи з часів президентства Дж. Буша, скоригували свою позицію у сенсі включення України у процес розширення НАТО [22, с. 17].

Щодо стрижневої ролі України для безпеки в Європі прогнозував один з найвпливовіших геостратегів США З. Бжезінський. Під час візиту до Києва у травні 2004 року він знову зауважив, що процес об'єднання Європи не може вважатися завершеним без повномасштабної інтеграції України в європейський простір. «Будь-хто, досліджуючи історію, традиції України, скаже вам, що це Європа. Набагато більше Європа, ніж той же Стамбул. [...] Вступити в ці організації (ЄС, НАТО – прим. авт.) можуть тільки ті країни, які до цього готові і які можуть принести щось корисне цим організаціям» [23].

У 2010 році розпочато реалізацію спільної програми дій Росії та Євросоюзу «Партнерство для модернізації». Пріоритетними напрямками стало: розширення можливостей для інвестування та зміцнення взаємовигідного економічного співробітництва, сприяння вирівнюванню технічних регламентів та стандартів і захисту прав інтелектуальної власності, обмін і співробітництво у сфері інновацій та високих технологій, розвиток транспорту та інфраструктури, сприяння розвитку екологічно чистої економіки, включаючи «зелену» енергетику тощо [24].

Експертний аналіз робочих документів програми засвідчив, що «низка її положень фактично відповідає існуючим українсько-російським домовленостям, зокрема, щодо співробітництва у сфері енергетичної безпеки, захисту довкілля, охорони здоров'я, інфраструктурних проєктів, у сфері інновацій та високих технологій, у тому числі в галузі космічних досліджень. А отже, цілком імовірним виглядає залучення або ж приєднання до даної програми українських партнерів. [...] Крім того, російська сторона заявляє, що продовжуватиме докладати зусиль для підвищення ефективності воєнно-політичної складової, що потребуватиме подальшої інституціоналізації ОБСЄ. В контексті цього важливого значення набуває головування України в ОБСЄ у 2013 році» [21].

Підтвердженням активної позиції України на пострадянському просторі є одностайне голосування міністрів закордонних справ країн-учасниць Організації з безпеки та співпраці у Європі щодо головування України в ОБСЄ в 2013р. За словами президента В.Януковича, ухвалене у Відні рішення є «підтвердженням високої оцінки міжнародним співтовариством досягнень України у побудові демократичного суспільства, адже ОБСЄ – визнаний авторитет у питанні демократизації, свободи виборів та дотримання прав людини. [...] Головування України в ОБСЄ також розширює можливості забезпечення національних інтересів України, враховуючи її позаблоковий статус та її добровільну відмову від ядерної зброї». У свою чергу, міністр закордонних справ Казахстану (країна очолювала організацію у 2010р.) К. Саудабаєв зазначив, що Україна, очоливши ОБСЄ, має зміцнювати і розвивати ту організацію «у світлі нових геополітичних реалій» [25].

В даному ракурсі необхідно згадати, що у 2011 році наша країна очолила Раду Європи, у 2012 – Центральноєвропейську ініціативу. Враховуючи, що ЦСІ – організація, яка готує країни до вступу до Європейського Союзу, то Україна здійснила і продовжує здійснювати ряд практичних кроків на шляху до євроінтеграції, що свідчить про виконання положень закону про основи внутрішньої і зовнішньої політики.

Деякі вітчизняні експерти вважають, що через наростання протиріч між США й лідруючим у ЄС франко-німецьким альянсом саме Україна здатна ініціювати системну трансформацію європейських інститутів, спрямовану на структурно-функціональне узгодження діяльності ЄС, ОБСЄ й Ради Європи, а також гармонізацію економічних і правових механізмів ЄС і ЄврАзЕС (СНД). Зокрема, дослідник І. Мінгатзудінов вважає, що «зближення Росії

та ЄС знімає проблему «буферності» української держави, а реалізація проекту «Великої Європи» дозволить компенсувати «невдачу проекту ГУАМ» [21].

Формування спільного простору зовнішньої безпеки у рамках трьохстороннього співробітництва Росія – ЄС – Україна не можливе без України як надійного і безпечного постачальника енергоресурсів. Відтак політична міфологізація України, як «енергетичного та транспортного мосту між Європою та Азією» постає основою формування потужного іміджу України у сучасному інформаційно-геополітичному просторі.

Оскільки позаблоковий статус України надає їй можливість брати участь у глобальних економічних та енергетичних проектах Євразії, то політична міфологізація не можлива без дослідження вектору ЦАР.

Під час проведення конференції «Шанхайський проект для України» (21.10.2010) вітчизняні науковці дійшли до спільної думки, зазначаючи, що «для України важливо бути інтегрованою в два потужних інтеграційних простору: Європи і Євразії. Без участі Києва в комунікації Заходу і Сходу не можливі великі трансрегіональні проекти в енергетиці та транспорті. Україна – це не просто міст між культурами і економічними просторами, а складова частина нової архітектури багатополярного світу. Досягти цього можна лише на основі «відкритого регіоналізму», поліформатності участі в інтеграції та кооперації зусиль у рамках глобального простору Євразії» [26].

Більш того, «значна економічна активність українського бізнесу в Євразійському регіоні може істотно прискорити процес економічної інтеграції з Європейським союзом за рахунок підвищення показників економічного розвитку. – зазначають експерти Інституту стратегічних досліджень. – З політичної точки зору сьогодні важливо продемонструвати бізнесовим колам та громадськості економічну доцільність успішної співпраці України не лише з Росією, а і з країнами Євразійського регіону. Тому необхідне більш активне інформаційне забезпечення зовнішньополітичних кроків України в цьому регіоні» [27].

Враховуючи зростаючу роль регіону ЦАР і, зокрема, Китаю у світі, а також позаблоковий статус цієї країни, підтримка Китаєм ряду українських ініціатив дозволить Україні закріпити свої позиції у світовій політиці. Співробітництво з Піднебесною у рамках енергетичних, транспортних, промислових та науково-культурних зв'язків потенційно спроможне перетворити Україну на плацдарм для розвитку ряду глобальних проектів у діапазоні «Європа-Азія», а відтак, актуалізувати відродження ідеї Великого Шовкового Шляху (ВШШ) з провідною роллю України – «східноєвропейської країни, що слугує мостом між Азією та Європою. [...] Стратегічно розташована, вона має міцні культурні та політичні зв'язки із Співдружністю незалежних держав та торговельні – з Європейським союзом» (китайське англomовне видання China Daily) [28].

За думкою В.Кулика, директора Центру дослідження проблем громадянського суспільства, «співробітництво з Китаєм – питання приєднання України до великих енергетичних проектів, що існують у рамках ШОС – а саме: постачання газу і виходи на прямі контракти з азіатськими країнами на купівлю нафти, вихід на можливість геологорозвідки і видобутку ресурсів на Каспії» [26].

На думку співробітника Інституту Росії, Східної Європи та Центральної Азії Чжу Хунгена, співпраця України і Китая відкриває широкий спектр можливосте через велику кількість взаємних інтересів, як енергопостачання, забезпечення загальної системи безпеки і економічне співробітництво, а також в області політики і культури [28].

Співробітництво між двома країнами актуалізувалось за президентство В.Януковича, який наголошував на важливості залучення китайських інвестицій у зв'язку з проектом будівництва нового транспортного коридору Західний Китай – Західна Європа. Після підписання ряду угод між країнами у інфраструктурних, торговельних та енергетичних проектах аналітики прогнозують початок нового ВШШ [29].

У 13 двосторонніх домовленостях, підписаних між країнами у результаті візиту В.Януковича у Китай у вересні 2010р., передбачається співробітництво у наступних галузях: розробка шельфів родовищ Чорного та Азовського морів, модернізація газотранспортної системи, участь у будівництві терміналу скрапленого газу, участь у прокладці нафто- і газопроводів, гірничо-металургійна галузь, спільні літакобудівельні проекти [29].

Вочевидь, співпраця між країнами уможливує китайську економічну експансію на захід та вихід на ринки енергоресурсів Західної Європи. Активізація Китаю в регіоні, як на двосторонньому рівні, так і в рамках ШОС, автоматично посилить російсько-китайську конкуренцію в боротьбі за транспортні й енергетичні ринки та «коридори». Тому для України таке співробітництво (особливо в енергетичних проектах) означатиме посилення позицій у якості самостійного та вагового актора на світовій арені як на євроатлантичному, так і на євро-азійському векторах. Впровадження ряду спільних проектів з Китаєм, на які претендувала Росія, стимулюватимуть російську ініціативу. Для Західної Європи Китай у якості постачальника енергоресурсів виступатиме альтернативою Росії.

Висновки

Таким чином, політична міфологізація України у якості безпечного середовища з потенціалом входження до регіональних структур безпеки має починатись з наступних характерних особливостей, які мають своє документальне та практичне підтвердження: неучасть у будь-яких військово-політичних союзах (позаблоковий статус), без'ядерний статус (документальна та практична реалізація), екологічна безпека (відповідність критеріям участі у механізмах Кіотського протоколу). Варто зауважити, що вищенаведене слугує прикладом активної та цілеспрямованої протидії вищенаведеним загрозам глобальної безпеки на локальному рівні, зокрема, загрози розповсюдження ядерної та інших видів зброї масового ураження та загрози накопичення наслідків погіршення стану довкілля, в тому числі зміни клімату.

Аналіз геополітичних, інституційних та нормативно-правових чинників, а також діяльності країни в рамках міжнародних організацій, доводить наявність концептуальних передумов для політичної міфологізації України у якості «геополітичного мосту» на геополітичній осі «ЄС – Росія – Китай».

Література

1. Шайгородський Ю.Ж. Політика: взаємодія реальності і міфу//Юрій Жанович Шайгородський. – К.: Знання України, 2009. – 400 с.
2. Коваленко В. Тези до виступу «Інвестиційна привабливість як комунікаційний продукт»// Міжнародний форум «Іміджеві технології і інвестиції», «Імідж та брендінг України». Дипломатична академія МЗС України. – м. Київ, 23-24 жовтня 2008. – С. 46.
3. Предборська І.М. Трансформаційні проблеми українського суспільства /І.М.Предборська //Грані. -2000. № 5 (13). – С. 26-30.
4. Горський В.С. Україна – Європа: погляд з обох боків/ В.С. Горський // Універсальні виміри української культури. – Одеса, 2000. – С. 21.
5. Почепцов Г.Г. Іміджелогія // Г.Г.Почепцов. – М.: «Рефл-бук», К.: «Ваклер», 2004. – С. 27.
6. Почепцов Г.Г. Комунікативні технології двадцятого століття // Г.Г.Почепцов. – М.: «Рефл-бук», К.: «Ваклер», 1999. – 352 с.
7. Почепцов Г.Г. Пропаганда і контрпропаганда.// Г.Г.Почепцов. – М.: «Центр», 2004. – 256 с.
8. Дії влади у сфері зовнішньої політики: позиції фахівців. Зовнішня політика / [позиції фахівців В.Огризко, О.Чалий та ін] // Національна безпека і оборона.- 2011. №3(121). – С. 45-62.

9. Історія участі збройних сил України у миротворчих операціях./Офіційний веб-сайт Міністерства оборони України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mil.gov.ua/index.php?part=peacekeeping&lang=ua>.
10. Ukraine reduces stock of dangerous uranium.// Огляд CNN від 1 січня 2011р. Режим доступу: <http://edition.cnn.com/2010/WORLD/europe/12/31/ukraine.uranium/index.html?iref=allsearch>.
11. МЗС:Україна вивезла весь високозбагачений уран зі своєї території.// Огляд BBC від 22 березня 2012 р. Режим доступу: http://www.bbc.co.uk/ukrainian/news_in_brief/2012/03/120322_ek_ukraine_mfa_uranium.html
12. Віктор Янукович та Бан Кі-мун обговорили співпрацю у сфері ядерної безпеки. // Офіційне інтернет-представництво президента України. -27.03.2012. Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/23549.html>
13. Президент взяв участь у церемонії запуску технологічного циклу будівництва арки ЧАЕС.// Офіційне інтернет-представництво президента України. – 26.04.2012. Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/23963.html>.
14. Президент: Україна активно запроваджуватиме екологічні євростандарти для підприємств. // Офіційне інтернет-представництво президента України. – 27.04.2012. Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/23991.html>.
15. Непряхіна В. Парникові гази знову торгуються.//В.Непряхіна. КоммерсантЪ Украина №39. – 12.03.2012 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://kommersant.ua/doc/1890249>.
16. Силіна Т. Україна серед трьох сосен – 2: НАТО- Росія – ЄС.//Тетяна Силіна. Дзеркало тижня, №37. – 2008. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.dt.ua/1000/1550/64291>.
17. Україна хоче приєднатися до нових проектів НАТО «Інтелектуальна оборона».//Тижень.ua. – 21.05. 2012. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://tyzhden.ua/News/50748>.
18. Саприкін В. «Газовий трикутник» ЄС-Україна-Росія: єдність та боротьба інтересів./ Володимир Саприкін. Дзеркало тижня, №14. – 2002. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://dt.ua/ECONOMICS/gazoviy_trikutnik_esukrayinarosiya_ednist_ta_borotba_interesiv-27939.html.
19. Мармазов В., Піляєв І. Україна на перехресті європейської та євразійської інтеграції: SOS чи шанс?/ В.Мармазов, І.Піляєв. Зовнішні справи № 1. – 2010, – С. 26-30.
20. Орлик В.В. Пріоритети європейської політики Російської федерації та інтереси України// В.В.Орлик. Стратегічні пріоритети №2 (19). – 2011. – С. 185.
21. Манжола В., Капітоненко М. ЄС–НАТО–Росія: місце та перспективи України.// В.Манжола, М.Капітоненко. Foreign affairs №10. – 2009. [Електронний ресурс]. Режим доступу: uaforeignaffairs.com/article.html?id=436.
22. Ялова О.В. Імідж України на західному і російському векторах зовнішньої політики: дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук: 23.00.04 / Олена Володимирівна Ялова. – К., 2006. – 191 с.
23. Бжезинський З. Мені приємно повертатися до Вашингтона, не знаючи, хто стане майбутнім президентом України.// Збігнев Бжезинський. Главред. –17.05. 2004.
24. Спільна заява саміту Росія –ЄС з «Партнерства для модернізації» від 1 червня 2010 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.kremlin.ru/ref_notes/572.
25. Україна головуватиме в ОБСЄ у 2013 році.// Огляд BBC від 24 листопада 2010 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.bbc.co.uk/ukrainian/news/2010/11/101124_osce_ukr_ob.shtml.
26. Україна буде частиною «Великого шовкового шляху?» //Політика плюс (аналіт. мережеве вид. Центру Дослідження Проблем Громадянського суспільства). – 21.06.2010. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.politika.org.ua/?p=1799>.

27. Зовнішньополітичні пріоритети України на Євро-Азійському просторі в контексті позаблокової політики. Аналітична записка// Національний інститут стратегічних дослідж. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/527>.
28. Китайські гроші знову потечуть в Україну – китайські ЗМІ.// Інтерфакс-Україна. – 04.09.2010. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.interfax.com.ua/rus/eco/47462>.
29. Янукович прорубав вікно у Китай. // Подробниці. – 06.09.2010. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://podrobnosti.ua/analytics/2010/09/06/712968.html>.